

DIALOG

ANOTACE:

Aktivita se zaměřuje na rozvoj čtenářských kompetencí žáků. Komparací odlišných textů směřuje k hlubšímu porozumění smyslu básní Václava Havla Sladce spi a Josefa Kainara Jaký to s ním bylo.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV, VDO (ZV), MV

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 15+

CÍLE:

Žáci:

- se učí vnímat text a sdílet své porozumění s druhými;
- se učí myslet v analogiích a kontrastech, učí se rozumět intertextualitě;
- objevují souvislosti smyslu na rovině tematické, motivické, jazykové či formální.

DĚLKA: 25 min.

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST 1 a 2** pro každého žáka
- sbírka básní Antikódy
- psací potřeby

POSTUP:

1. Žákům rozdáme **PRACOVNÍ LISTY 1 a 2**. Zadáme jim, aby jednotlivě zpracovali úkoly 1–3. Na samostatnou činnost vyhradíme cca 10 minut.
2. Vyzveme žáky ke sdílení odpovědí, které zapisujeme na tabuli rozdělené na dvě poloviny, označené SHODY a ODLIŠNOSTI.
3. Společně vybereme v diskusi znaky, které z analýzy textů vyplynuly jako podstatné.
4. Nakonec žákům zadáme domácí úkol z **PRACOVNÍHO LISTU 1**. Upozorníme je na to, že není nutné pracovat pouze s básněmi či uměleckými texty. Důležité je nalezení a odůvodnění vazby pomyslného dialogu.

REFLEXE:

Reflexe probíhá formou diskuse nad výstupy aktivity. Ptáme se: Co si z hodiny odnášíte? případně Co vám přišlo při sdílení nápadu a „objevů“ obohacující? Dále se můžeme ptát: Už jste někdy viděli takovou báseň, jako je *Sladce spí*? Jak se takovým básním říká? Existuje nějaká spojitost mezi vybranými básněmi? Dělal vám problém nalézt dialog básně s vámi vybraným textem?

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Nebála jsem se aktivitu vyzkoušet v nižším ročníku, protože vybrané básně ze sbírky *Antikódy* mají univerzální platnost, lze je chápat i dříve, než člověk porozumí sociálně-politickému kontextu v době jejich vzniku.

Závěrečná báseň byla žákům srozumitelná, protože začleňování se do společnosti je vždy otázkou přijetí něčeho, co je nám diktováno. Na této úrovni ji žáci 1. ročníku chápali velice dobře. Porovnání s Kainarovou básní jim již činilo trochu problém, který se ovšem nakonec zvládl.

Básně jsou vybrané velmi dobře. Bod 4 žáky bavil. Jejich komentáře při hledání vhodného textu k dialogu pokrývaly celou paletu od vtipných po vážné, od nesmyslných po hlubokomyslné. Bylo vidět, že do značné míry aktivita sloužila jako ventilace jejich současných problémů (vyznání lásky, odcizení, bariéra, rozchod). Každý si tam našel, co potřeboval. Což je dle mého názoru smyslem výuky literatury.

Vzhledem k tomu, že byl konec školního roku a probíhalo zkoušení, věnovala jsem aktivitě 2 hodiny, domácí úkol vypracovávali tedy ve škole.

Tereza Vodičková, SOŠ BEAN, s. r. o., Praha

1. Přečtěte si báseň Václava Havla *Sladce spi* a báseň Josefa Kainara *Jaký to s ním bylo*.
2. Pokuste se najít paralely mezi oběma texty. Vypište, co vše básně spojuje (v různých rovinách textu).
3. Pokuste se obdobně formulovat, čím jsou básně odlišné.
4. Za domácí úkol si vyberte libovolnou báseň z Antikódů Václava Havla a nalezněte k ní vhodný text k dialogu. (Nemusí se jednat o text umělecký.) Připravte si komentář k dialogu – pojmenování obdobných či kontrastních znaků.

SHODNÉ ZNAKY

ODLIŠNOSTI

SLADCE SPI

Nebřeč

Papej

Pij

Čurej

Mluv

Chod'

Nezlob

Uč se

Neper se

Nelži

Styď se

Pracuj

Neflámu

Miluj

Ožeň se

Vydělávej

Nechlastej

Vychovávej

Nekurvi se

Uplatni se

Zlíkviduj

Odvolej

Přiznej

Nepřekážej

Odejdi

Mej se

Nežvatlej

Čurej

Pij

Papej

Nebřeč

SPI SLADCE

JAKÝ TO S NÍM BYLO

Malinkatej člověk padá zas a zas.

Ta země matička,

jak ta s ním nakládá!

Von padá na nosík,

von padá na záda,

von padá o stýblo,

von padá o kaluže.

Kterýmžto padáním

se proměňuje v muže.

Vyroste z košilky

a škobrtne jen zřídka.

To dyž ho ošidí ta lasička, ta Lidka,

nějakej přechodník

anebo panák lihu.

Už zvládnul zemskou tíhu,

mládenec!

S rukama v kapsách

po světě se klátí,

a propasti jsou pro něj čirej hec,

že naučil se vůbec nepadati.

No ale právě dyž to nejlíp umí,

dyž nohy nehlídá

a v hlavince mu zněj

vznešený myšlenky

jak náký hvězdný splavy,

najde se kamínek,

najde se beznaděj,

zašeptá horečka,

či suchý stýblo trávy,

von padne, a už nevstane.

Trošku se zaprášilo.

A velkej bude světa soud,

esli směl takhle upadnout

a jaký to s ním bylo.

Zdroj:

Kainar, J.: Lazarova píseň, SNKLHU, Praha 1960.

Havel, V.: Antikódy, Odeon, Praha 1993.

Partnerem lekce:

